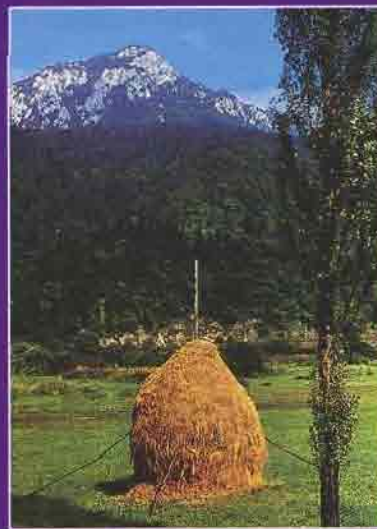
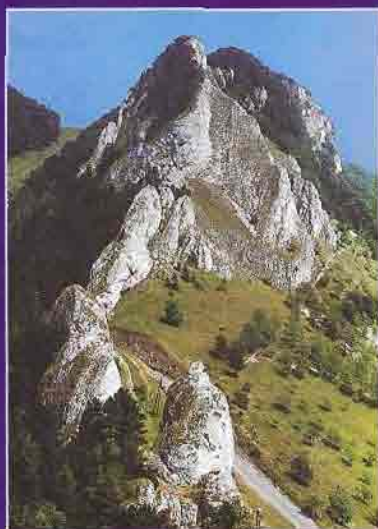

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

V ROKOCH 1992 - 1993

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ŽIVOTNE PROSTREDIE Slovenskej republiky

v rokoch 1992-1993

81

ORGANIZÁCIA STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ORGÁNY ŠTÁTNEJ SPRÁVY PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Štátnu správu vo veciach tvorby a ochrany životného prostredia Slovenskej republiky v zmysle zákona SNR č. 559/1990 Zb. o štátnej správe pre životné prostredie v znení zákona SNR č. 494/1991 Zb. a zákona SNR č. 134/1992 Zb. vykonávajú:

- a) **Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky,**
- b) **38 okresných úradov životného prostredia,**
- c) **121 obvodných úradov životného prostredia,**
- d) **Slovenská inšpekcia životného prostredia,**
- e) **obce.**

Za starostlivosť o životné prostredie zodpovedajú parciálne aj niektoré ďalšie ministerstvá a v ich pôsobnosti miestne orgány štátnej správy, niektoré inšpekcie (napr. **Slovenská poľnohospodárska a potravinárska inšpekcia, Pamiatková inšpekcia**) a organizácie. Ide najmä o **Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky** s pôsobnosťou v ochrane a racionálnom využívaní lesa a pôdy (poľnohospodárskeho pôdneho fondu), ochrane zveri, rýb a včiel v rámci poľovníctva, rybárstva a včelárstva a vo veterinárnej starostlivosti. Za ochranu a racionálne využívanie nerastného bohatstva zodpovedá **Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky**; za jadrovú bezpečnosť a ochranu proti ionizujúcemu žiareniu **Úrad**

jadrového dozoru Slovenskej republiky, ale aj **Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky** s pôsobnosťou v ochrane zdravia ľudí. Pôsobnosť v environmentálnej školskej výchove a vzdelávaní a v rozvoji vedy a techniky zameranej na životné prostredie pripadá **Ministerstvu školstva a vedy Slovenskej republiky**. Mimoškolská, environmentálna výchova a ochrana kultúrnych pamiatok je doménou **Ministerstva kultúry Slovenskej republiky**. Civilná ochrana obyvateľstva a požiarna ochrana spadajú do pôsobnosti **Ministerstva vnútra Slovenskej republiky**, bezpečnosť práce pod **Slovenský úrad bezpečnosti práce**. Na ochrane a tvorbe životného prostredia sa podieľajú priamo alebo nepriamo aj ďalšie rezorty.

Významnú aktivitu v prospech životného prostredia vyvíjajú viaceré vysoké školy, niektoré **ústavy Slovenskej akadémie vied** a mnohé **štátne odborné inštitúcie**, napríklad Výskumný ústav lesného hospodárstva vo Zvolene, Výskumný ústav vodného hospodárstva, Výskumný ústav pôdnej úrodnosti, Pamiatkový ústav, Ústav preventívnej a klinickej medicíny, Štátny zdravotný ústav Slovenskej republiky (predtým Národný ústav hygieny a epidemiológie), Lesoprojekt Zvolen, Výskumný ústav potravinársky, Výskumný ústav pedagogický, Ústav rádioekológie a jadrovej techniky Košice, Ústav rybárstva a hydrobiológie a ďalšie. Problematikou životného prostredia sa zaoberajú aj **komory** (napríklad Lesnícka komora, Slovenská komora architektov, Slovenská lekárska komora).

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky je podľa zákona SNR č.347/1990 Zb. v znení neskorších zmien a doplnkov (najmä zákona SNR č. 453/1992 Zb.) ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky. Vzniklo zo Slovenskej komisie pre životné prostredie zriadenej zákonom SNR č. 96/1990 Zb. Vykonáva **štátnu správu vo veciach tvorby a ochrany životného prostredia**, vrátane

- ochrany prírody,
- ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania,
- ochrany ovzdušia,
- územného plánovania a stavebného poriadku,
- odpadového hospodárstva,
- zabezpečovania jednotného informačného systému o životnom

prostredí a celoplošného monitoringu životného prostredia územia Slovenskej republiky,

- geologického výskumu a prieskumu.

Ministerstvo v rámci svojej pôsobnosti napríklad

- vypracúva environmentálne analýzy, stratégie a koncepcie, ako aj koncepcie územného rozvoja Slovenska; sleduje a koordinuje ich realizáciu,
- zabezpečuje hodnotenie environmentálnych rizík palivo-energetického komplexu, žiarenia, chemických látok, hluku a vibrácií,
- rozvíja mimoškolské vzdelávanie a osvetu v oblasti tvorby a ochrany životného prostredia,
- vypracúva návrhy právnych predpisov z oblasti tvorby a ochrany životného prostredia a posudzuje návrhy právnych predpisov iných subjektov z environmentálneho hľadiska,
- určuje priority štátnej environmentálnej politiky a kritériá z nej vyplývajúce pre rozhodovanie o poskytovaní prostriedkov Štátneho fondu životného prostredia Slovenskej republiky,
- plní funkciu orgánu hlavného štátneho dozoru vo veciach ochrany prírody, hlavného vodohospodárskeho dozoru vo veciach ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využitia, ochrany ovzdušia a odpadového hospodárstva, organizuje a metodicky usmerňuje výkon štátneho stavebného dohľadu,
- spolupracuje so zainteresovanými ústrednými orgánmi štátnej správy a koordinuje ich činnosť vo veciach tvorby a ochrany životného prostredia,
- plní úlohy v oblasti medzinárodnej spolupráce, vyplývajúce z dohôv, zmlúv, medzinárodných programov a projektov.

Ministerstvo sa vnútorne člení na sekcie, ktoré priamo riadi vedúci úradu. Sekcia je organizačný útvar, ktorý zabezpečuje ucelený súbor odborných činností, vnútorne sa člení na odbory. Sekciu riadi a za jej činnosť zodpovedá riaditeľ sekcie.

Predošlá **organizácia Slovenskej komisie pre životné prostredie** sa skladala z troch úsekov podpredsedov a úseku ministra - predsedu SKŽP s odborom personálnej a sociálnej práce, ekonomicko-finančným odborom, prevádzkovo-správnym odborom a kanceláriou ministra. Tri úseky tvorilo 14 odborov - odbor legislatívy a organizácie, odbor ekonomiky životného prostredia, odbor medzinárodných vzťahov, odbor krajinnоекologických

konceptií regiónov, odbor medziodvetvových vzťahov, odbor urbanizmu a územného rozvoja, odbor ochrany pôdy, odbor rizikových faktorov, odbor informatiky a monitoringu, odbor ochrany a bilancie vôd, odbor ochrany ovzdušia, odbor odpadového hospodárstva, odbor štátnej správy I., zameraný na stavebný poriadok a odbor štátnej správy II., so zameraním na štátnu správu vodného hospodárstva, čistoty ovzdušia a odpadového hospodárstva.

Ministerstvo riadi **okresné úrady životného prostredia** a **Slovenskú inšpekciu životného prostredia**.

Ministerstvo je zriaďovateľom

a) rozpočtových organizácií

Slovenského hydrometeorologického ústavu,
Slovenskej agentúry životného prostredia,
Správy Národného parku Nízke Tatry,
Správy Národného parku Slovenský raj,
Správy Národného parku Malá Fatra,
Geofondu,

b) príspevkových organizácií

Geologického ústavu Dionýza Štúra,
Správy slovenských jaskýň.

Pred zriadením Slovenskej agentúry životného prostredia MŽP SR riadilo aj Slovenský útvar územného rozvoja a architektúry v Bratislave a Krajinnoekologické centrum v Banskej Štiavnici.

Ministerstvo vykonáva **správu Štátneho fondu životného prostredia Slovenskej republiky** a bolo zakladateľom štátnych podnikov (URBION š.p. a Geologický prieskum š.p.). Po ich zmene sa stalo **zakladateľom 3 štátnych podnikov** - Geologický prieskum š.p. Spišská Nová Ves, Slovenská geológia š.p. Spišská Nová Ves a Geologické laboratóriá š.p. Turčianske Teplice. **Počet systemizovaných miest MŽP SR** je 313 a v celom rezorte 3 964, z toho najviac v SHMÚ.

Slovenská inšpekcia životného prostredia

Slovenská inšpekcia životného prostredia (ďalej len "SIŽP") je podľa zákona SNR č. 595/1990 Zb. o štátnej správe pre životné prostredie **odborným kontrolným orgánom**, prostredníctvom ktorého Ministerstvo životného prostredia SR vykonáva dozor vo veciach starostlivosti o životné prostredie, podľa osobitných predpisov na úsekoch ochrany vody, ochrany ovzdušia a odpadového hospodárstva.

SIŽP sa člení na ústredie inšpekcie so sídlom v Bratislave a jemu podriadené inšpektoráty. Ústredie inšpekcie sa člení na útvar vodohospodárskej inšpekcie, útvar inšpekcie ochrany ovzdušia a útvar inšpekcie v odpadovom hospodárstve. **Inšpektoráty SIŽP v územných obvodoch** na úseku inšpekcie ochrany vôd majú pôsobnosť podľa povodí našich riek, s určitými úpravami najmä u rieky Váh. Inšpektoráty ochrany vôd sú umiestnené v Bratislave, Nitre, Žiline, Banskej Bystrici a Košiciach. Na úseku inšpekcie ochrany ovzdušia ostalo členenie podľa územia bývalých krajov a umiestnenie 4 inšpektorátov v mestách Bratislava, Banská Bystrica a Košice. V odpadovom hospodárstve sa SIŽP člení podľa povodí našich riek, jej inšpektoráty sú umiestnené v mestách, kde sú aj inšpektoráty ochrany vôd.

SIŽP vykonáva šetrenie havárií, petícií a sťažností orgánov, organizácií a občanov, taktiež operatívne kontroly zdrojov znečisťovania vybraných zložiek životného prostredia. Inšpekcia je oprávnená ukladať pokuty za porušovanie predpisov na úsekoch v jej pôsobnosti.

Úrady životného prostredia

Sústavu úradov životného prostredia tvorí 38 okresných a 121 obvodných úradov životného prostredia, ktoré boli zriadené na základe zákona SNR č. 595/1990 Zb. o štátnej správe pre životné prostredie ako rozpočtové organizácie.

Okresné a obvodné úrady životného prostredia, so zachovaným počtom systemizovaných miest 1 869, vykonávajú štátnu správu vo veciach životného prostredia vo svojich správnych územiach v oblasti:

- ochrany prírody,
- ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania,
- ochrany ovzdušia,
- územného plánovania a stavebného poriadku,
- odpadového hospodárstva.

Minister - predseda SKŽP, vychádzajúc z princípu rešpektovania prírodných hydrologických hraníc a špecifických vodohospodárskych pomerov v povodí, svojim rozhodnutím z 20.12.1990 č. 1/1990 poveril vybrané okresné úrady životného prostredia vykonávaním štátnej správy vodného hospodárstva a ochrany ovzdušia v územných obvodoch viacerých okresov. Ide o okresné úrady životného prostredia: Bratislava-vidiek, Banská Bystrica, Košice-vidiek, Nitra, Poprad, Žilina a Bratislava-mesto. Okresnému

úradu životného prostredia v Bratislave-mesto však zostáva pôsobnosť na úseku štátnej správy vodného hospodárstva a ochrany čistoty ovzdušia len v rámci svojho územného obvodu.

Okresný úrad životného prostredia po prerokovaní s MŽP SR môže obdobne v odôvodnených prípadoch poveriť obvodný úrad životného prostredia výkonom štátnej správy v dvoch alebo viacerých územných obvodoch okrem vecí územného rozvoja a štátnej stavebnej správy, čo bolo vo viacerých prípadoch využité.

Kým v niektorých okresoch vznikol len jeden obvodný úrad životného prostredia ako prvostupňový orgán štátnej správy (v 2 okresoch - Veľký Krtíš a Stará Ľubovňa), v 5 exponovanejších okresoch až po 5 obvodných úradov životného prostredia (v okresoch Poprad, Žiar nad Hronom, Bratislava-vidiek, Bratislava a Košice). Po 4 obvodné úrady životného prostredia sú v 7 okresoch - Dolný Kubín, Galanta, Rožňava, Senica, Spišská Nová Ves, Trebišov a Považská Bystrica, po 3 v 18 okresoch a po 2 v 6 okresoch.

Okresný úrad životného prostredia (OÚŽP) vo veciach starostlivosti o životné prostredie vykonáva štátnu správu v rozsahu uvedenom v prílohách A a B zákona SNR č. 595/1990 Zb. o štátnej správe pre životné prostredie a v osobitných zákonoch, upravujúcich výkon štátnej správy v ochrane ovzdušia a v odpadovom hospodárstve. OÚŽP zároveň zastupuje štát pri prerokovaní územných plánov obcí.

OÚŽP riadi výkon štátnej správy obvodných úradov životného prostredia a je odvolacím orgánom vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni rozhodoval obvodný úrad životného prostredia alebo obec.

OÚŽP spolupracuje so Slovenskou inšpekciou životného prostredia, s odbornými organizáciami riadenými Ministerstvom životného prostredia SR, s inými štátnymi orgánmi, obcami a s mimovládnyimi organizáciami, zameranými na starostlivosť o životné prostredie.

Obvodný úrad životného prostredia (ObÚŽP) vo veciach starostlivosti o životné prostredie vykonáva štátnu správu v rozsahu uvedenom v prílohách C a D zákona SNR č. 595/1990 Zb. o štátnej správe pre životné prostredie a v osobitných zákonoch upravujúcich výkon štátnej správy v ochrane ovzdušia a v odpadovom hospodárstve, t.j. funkciu prvostupňového úradu štátnej správy v príslušnom rozsahu.

Počet systemizovaných miest na okresných a obvodných úradoch, napriek rozšíreniu ich pôsobnosti, od roku 1992 nepresiahol 1869.

Schéma organizácie a riadenia rezortu MZP SR

Vysvetlivky:

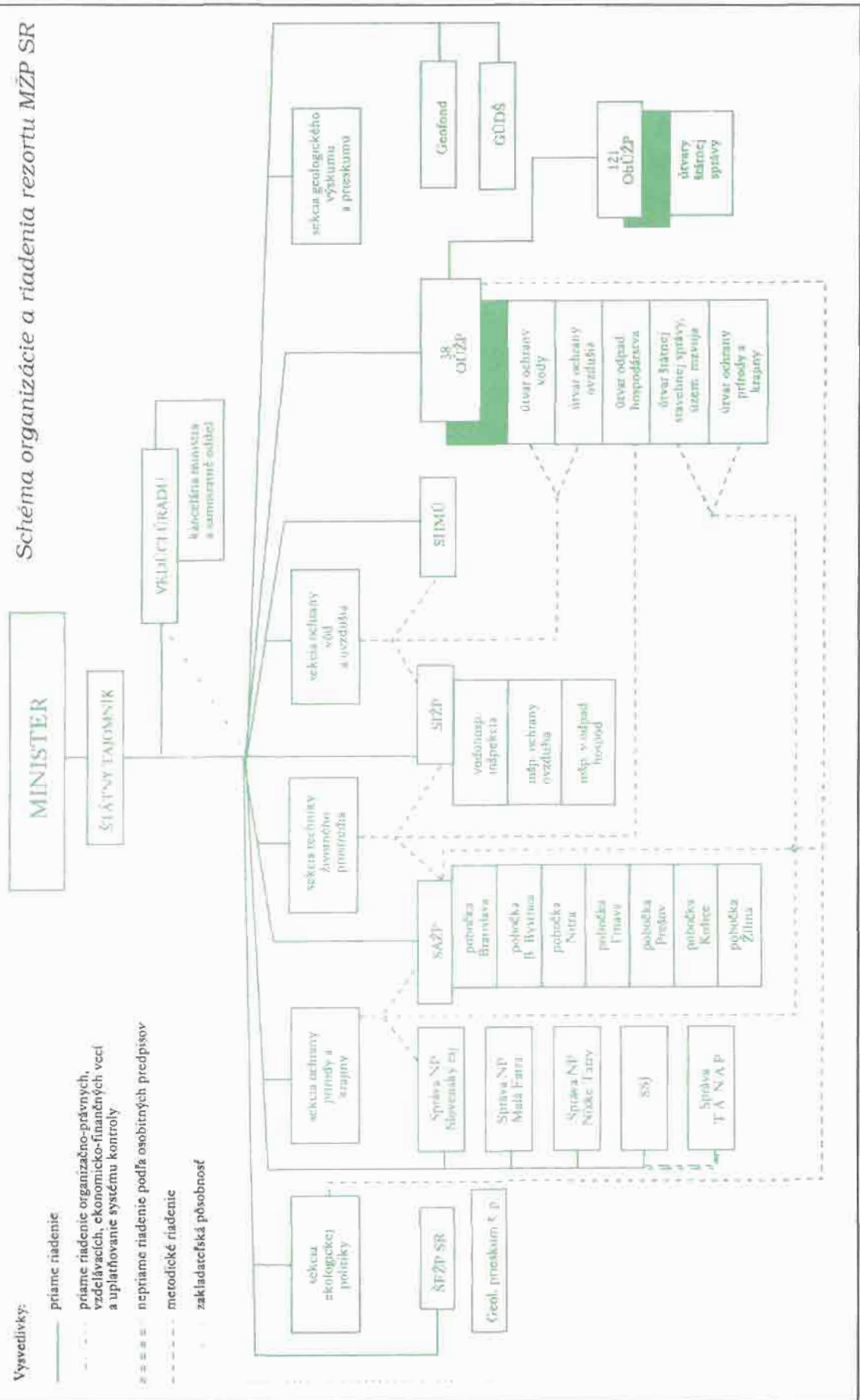
— priame riadenie

- - - priame riadenie organizáčno-právnych, vzdelávacích, ekonomicko-finančných vecí a uplatňovanie systému kontroly

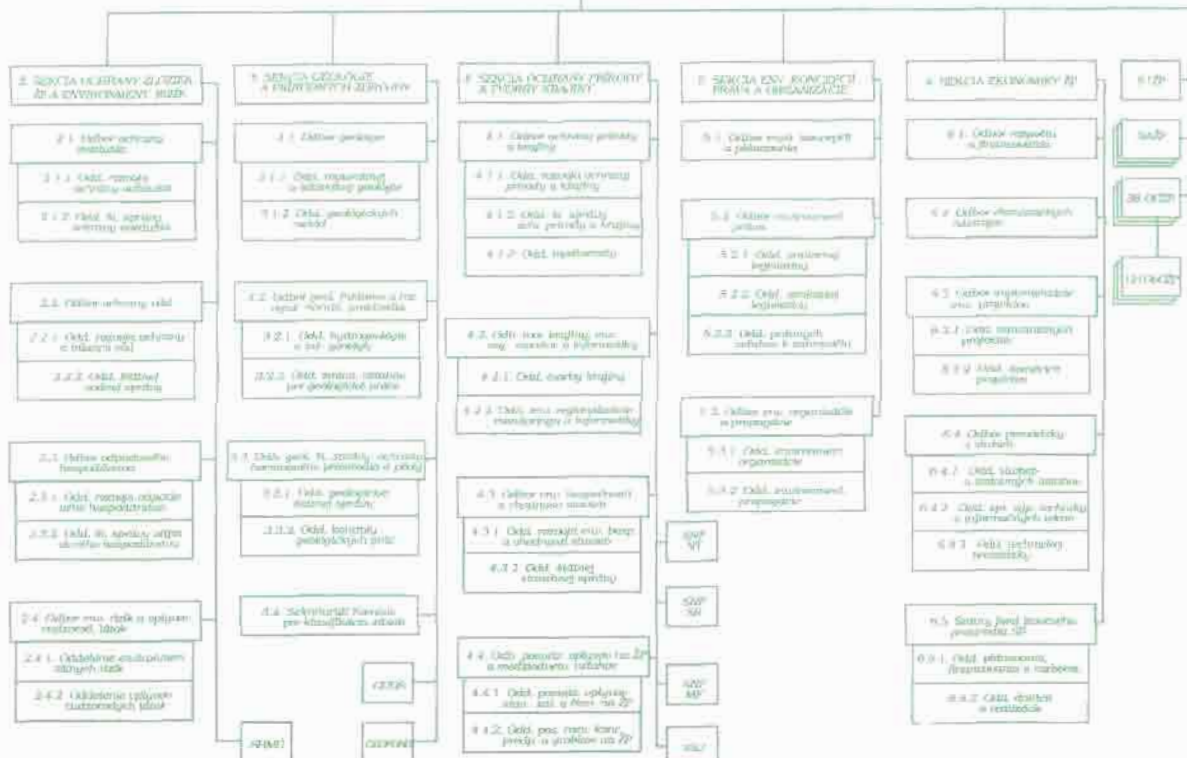
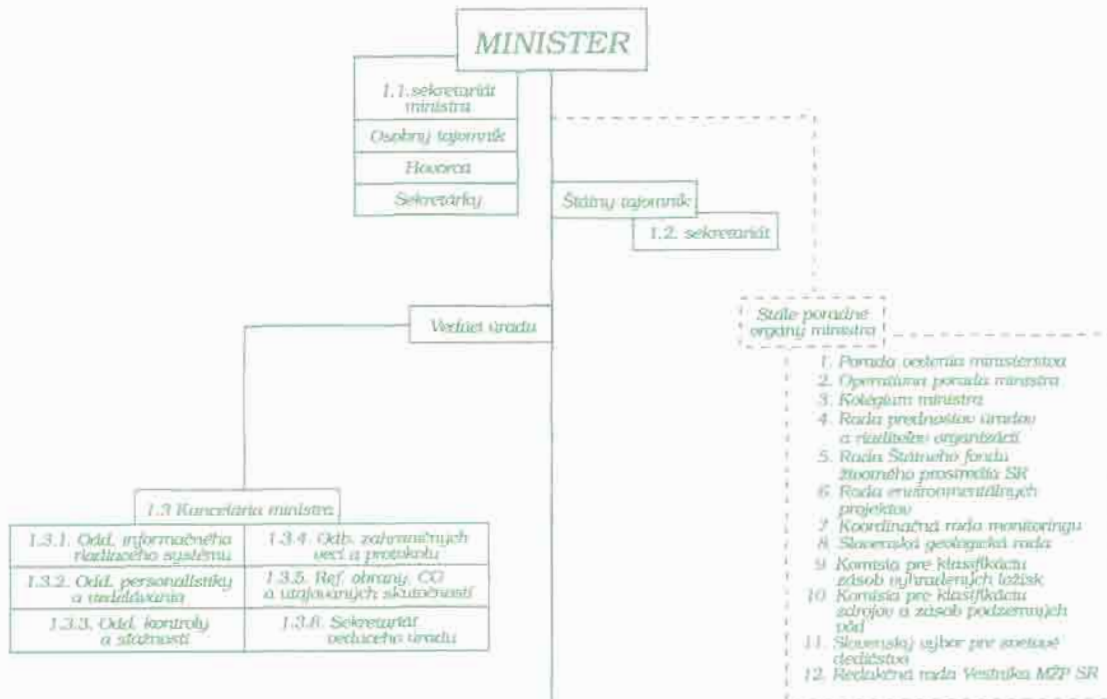
⋮ nepriame riadenie podľa osobitných predpisov

- - - metodické riadenie

⋆ zakladateľská pôsobnosť

Potenciálna organizačná štruktúra rezortu
Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky

ORGANIZÁCIE REZORTU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

V rámci rezortu životného prostredia pôsobí **6 rozpočtových a 2 príspievkové organizácie**, ktorých zriaďovateľom je MŽP SR a **3 štátne podniky**, ku ktorým si plní funkciu zakladateľa.

Slovenská agentúra životného prostredia

Slovenskú agentúru životného prostredia zriadil minister životného prostredia SR rozhodnutím zo 17. mája 1993 č. 8/1993 so sídlom v Banskej Bystrici. Vznikla zlúčením Slovenského útvaru územného rozvoja a architektúry v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach, niektorých zložiek Ústredia štátnej ochrany prírody v Liptovskom Mikuláši rozčleneného v roku 1992 (Slovenského ústavu ochrany prírody v Bratislave a stredísk štátnej ochrany prírody v Bratislave, Nitre, Banskej Bystrici, Liptovskom Mikuláši a Prešove), Krajinnoekologického centra v Banskej Štiavnici, 37 okresných útvarov územného rozvoja a architektúry, Technicko-informačného centra nakladania s odpadmi a Centra environmentálnych informácií odčlenených zo Slovenského hydrometeorologického ústavu. Súčasťou SAŽP sa stali aj správy 16 chránených krajinných oblastí. Neskoršie bol do nej začlenený aj zvyšok URBION-u š. p. Bratislava.

SAŽP sa organizačne člení na **centrum v Banskej Bystrici a 7 pobočiek so sídlami v Banskej Bystrici, Bratislave, Košiciach, Nitre, Prešove, Trnave a Žiline**. Pobočky majú svoje **strediská** prakticky vo všetkých okresných sídlach a aj v niektorých ďalších sídlach podľa charakteristík problematiky starostlivosti o životné prostredie v území. V SAŽP je 505 systemizovaných miest. **Počet systemizovaných miest** sa tak znížil z pôvodných 838 o 333, čo odráža značné zníženie štátneho rozpočtu v kapitole MŽP SR. Slovenská agentúra životného prostredia predstavuje rozpočtovú organizáciu s celoslovenskou pôsobnosťou, ktorej činnosť je zameraná na ochranu a tvorbu životného prostredia na princípoch trvalo udržateľného rozvoja.

Pôsobnosť Slovenskej agentúry životného prostredia sa zameriava na

- územné plánovanie, environmentálnu bezpečnosť a vhodnosť stavieb a tvorbu krajiny so zameraním na priestorovú optimalizáciu, ekologickú stabilitu a územný rozvoj,
- ochranu prírody a krajiny,
- odpadové hospodárstvo,
- environmentálnu informatiku a monitoring,
- dokumentáciu environmentálneho informačného systému,
- posudzovanie vplyvov na životné prostredie,
- hodnotenie a riadenie environmentálnych rizík,
- hodnotenie stavu životného prostredia a environmentálnu regionalizáciu,
- ekonomiku životného prostredia,
- environmentálnu výchovu, vzdelávanie a propagáciu.

Slovenský hydrometeorologický ústav

SHMÚ bol zriadený rozhodnutím ministra lesného a vodného hospodárstva SSR z 1. januára 1969 č. 8/OS/8/1969 so sídlom v Bratislave. Predstavuje rozpočtovú organizáciu s celoslovenskou pôsobnosťou, ktorej základnou úlohou je získavať údaje o stave a režime vôd a ovzdušia, systematicky a odborne ich spracúvať, interpretovať a archivovať, vykonávať ďalšie činnosti súvisiace s vyhodnocovaním stavu a vývoja prírodného prostredia. **Počet systemizovaných miest SHMÚ** sa upravil z 890 v roku 1992 na 709 v roku 1993.

Pôsobnosť Slovenského hydrometeorologického ústavu, ktorý má pobočky v Banskej Bystrici a v Košiciach sa zameriava napríklad na

- vypracúvanie posudkov a štúdií o režime povrchových a podzemných vôd, o ich množstve a akosti,
- vypracúvanie predpovedí a informácií o vodných stavoch a prietokoch,
- získavanie a poskytovanie meteorologických informácií a predpovedí,
- vypracúvanie klimatologických podkladov, posudkov, rozborov, štúdií a informácií
- sledovanie a vyhodnocovanie stavu a vývoja znečistenia a rádioaktivity v ovzduší,
- získavanie a operatívne spracúvanie rádiolokačných a družicových informácií a podobne.

Správy národných parkov Nízke Tatry, Slovenský raj a Malá Fatra

Všetky 3 správy národných parkov boli zriadené ako samostatné organizácie zriaďovacou listinou ministra - predsedu SKŽP z 2. marca 1992 č. 349/92-1. Správa národného parku Nízke Tatry má sídlo v Banskej Bystrici a 24 **systemizovaných miest**, Správa národného parku Malá Fatra v Gbeľanoch 18 **systemizovaných miest** a Správa národného parku Slovenský raj v Spišskej Novej Vsi 14 **systemizovaných miest**.

Ide o rozpočtové organizácie, ktoré zabezpečujú starostlivosť o územie príslušného národného parku a podmienky ochrany jeho ochranného pásma.

V rámci svojej **pôsobnosti správy národných parkov** napríklad

- vykonávajú odborný dohľad nad realizáciou zámerov, plánov, projektov, opatrení a činností dotýkajúcich sa územia národného parku a jeho ochranného pásma,
- vypracúvajú návrhy projektov ochrany, programov starostlivosti, územných priemetov a osobitných režimov ochrany,
- vykonávajú metodickú a poradenskú činnosť pre miestne orgány štátnej správy a obce,
- vykonávajú prieskum, výskum a monitoring zameraný na poznanie, zachovanie a zlepšenie stavu prírody národných parkov, využívanie ich územia, jeho limity a regulatívy,
- vedú dokumentáciu o národnom parku,
- vykonávajú propagačnú a publikačnú činnosť.

Geofond

Geofond so sídlom v Bratislave bol zriadený s účinnosťou od 1. mája 1969 opatrením riaditeľa Slovenského geologického úradu č. 204/1969. Dnes má **51 systemizovaných miest**.

Geofond je rozpočtová organizácia, ktorá zabezpečuje najmä registráciu, evidenciu a sprístupňovanie výsledkov geologických prác.

Geofond sa zameriava napríklad na

- registráciu geologických prác a starých banských diel,
- evidenciu prieskumných území, ich zmien a zrušenia,

- tvorbu a prevádzkovanie registrov centrálnej geologickej databanky,
- súhrnnú evidenciu zásob výhradných ložísk a evidenciu výhradných ložísk, ktoré sa nebudú po ukončení vyhľadávania a prieskumu dobývať,
- výmenu geologických, technologických a ekonomických informácií,
- zabezpečovanie ochrany nerastného bohatstva pri spracovaní územno-plánovacej dokumentácie,
- tvorbu účelových geologických máp,
- ekonomické hodnotenie ložísk nerastných surovín,
- sprístupňovanie výsledkov geologických prác a poskytovanie informácií.

Správa slovenských jaskýň

Správu slovenských jaskýň so sídlom v Liptovskom Mikuláši vyčlenením z Ústredia štátnej ochrany prírody zriadil osobitným rozhodnutím minister kultúry Slovenskej republiky z 5. júla 1990 č. 1438/1990-1. Ide o príspevkovú organizáciu, oddelimitovanú na základe uznesenia vlády SR č. 95/1993 do pôsobnosti MŽP SR so **69 pracovníkmi**. Jej úlohou je zabezpečovať ochranu sprístupnených a sprístupňovaných jaskýň, ich bezpečné a únosné užívanie. SSJ ďalej plní výskumné, informačné, monitorovacie, dokumentografické, výchovnovzdelávacie, sprievodcovské a propagačné úlohy. V rokoch 1992-1993 **spravovala 12 náučných lokalít - sprístupnených jaskýň, vyhlásených za chránené prírodné výtvyry**. Menovite išlo o:

- 1) Demänovskú jaskyňu Slobody,
- 2) Demänovskú ľadovú jaskyňu,
- 3) Dobšinskú ľadovú jaskyňu,
- 4) Beliansku jaskyňu,
- 5) Važeckú jaskyňu,
- 6) Bystriansku jaskyňu,
- 7) Ochtinskú aragonitovú jaskyňu,
- 8) Gombaseckú jaskyňu,
- 9) Jaskyňu Domica,
- 10) Jasovskú jaskyňu,
- 11) Harmaneckú jaskyňu,
- 12) Jaskyňu Driny.

Geologický ústav Dionýza Štúra

Geologický ústav Dionýza Štúra (GÚDŠ) sa na základe novej zriaďovacej listiny MŽP SR zo 14. decembra 1992 č. 1657/1992-min. stal príspevkovou organizáciou so sídlom v Bratislave. **Počet jeho pracovníkov sa upravil na 235.** GÚDŠ vykonáva aj podnikateľskú činnosť v oblasti predaja geologických publikácií a materiálov. **Ide o vedecko-výskumnú inštitúciu zameranú najmä na**

- systematický geologický výskum územia Slovenskej republiky,
- výkon gescie nad geologickým mapovaním územia Slovenskej republiky, vrátane zostavovania, aprobácie a vydávania geologických máp,
- vydávanie geologických publikácií,
- poradenskú, spravodajskú a posudkovú činnosť pre ústredné štátne orgány, iné štátne orgány a organizácie,
- plnenie úloh medzinárodnej spolupráce v geológii a Ústrednej geologickej knižnice Slovenskej republiky.

Štátne podniky

Medzi štátne podniky v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky pôvodne patrili **URBION š.p. Bratislava** so strediskami v Banskej Bystrici a Žiline a **Geologický prieskum š.p. Spišská Nová Ves**. Po začlenení URBION-u do Slovenskej agentúry životného prostredia a rozčlenení druhého štátneho podniku ostalo MŽP SR zakladateľom nasledovných troch štátnych podnikov:

1. **Geologický prieskum š.p. Spišská Nová Ves,**
2. **Slovenská geológia š.p. Spišská Nová Ves,**
3. **Geologické laboratóriá š.p. Turčianske Teplice.**

Správa Tatranského národného parku

Správa Tatranského národného parku predstavuje **organizáciu štátnej ochrany prírody** a zároveň **organizáciu lesného hospodárstva**, ktorá vecne spadá do pôsobnosti MŽP SR a MP SR, pričom ekonomicky bola napojená na štátny rozpočet kapitoly Ministerstva pôdohospodárstva SR sumou cca 60 mil. Sk. Sídlom Správy TANAP je Tatranská Lomnica. Súčas-

ťou správy sú také organizačné zložky ako **Výskumná stanica TANAP, Múzeum TANAP, Horská služba, Správa Pieninského národného parku v Červenom Kláštore** bez právnej subjektivity od roku 1967.

OBCE

Účasť obcí pri zabezpečovaní starostlivosti o životné prostredie sa odvíja od ustanovení zákona SNR č.369/1991 Zb. o obecnom zriadení (§ 4) v znení neskorších právnych predpisov. Táto starostlivosť je orientovaná na rozvoj a **estetizáciu obcí** a uspokojovanie potrieb ich obyvateľov, čo by sa malo prejavovať v **udržovaní čistoty a poriadku**, poskytovaní kvalitných služieb, v **tvorbe a ochrane tzv. malého životného prostredia**, zdravotných, sociálnych a kultúrnych podmienok života a práce v regiónoch a sídlach.

Osobitnú pozornosť si vyžadovala napríklad obnova existujúcich budov, estetizácia vstupov do obcí, úpravy hlavných cestných sietí železničných tratí, okolia verejných budov, škôl, detských zariadení a podobne. Začala sa uplatňovať aj drobná architektúra (detské ihriská, lavičky, osvetľovacie telesá, a i.) tak, aby obytný priestor bol celodenne funkčne využiteľný.

Základným cieľom bolo na komunikáciách a verejných priestoroch znížiť prašnosť, hlučnosť, vibrácie a plynné exhaláty, zvýšiť bezpečnosť cestnej premávky, najmä bezpečnosť chodcov pred kolíziami a motorovými vozidlami, zlepšiť údržbu, dopravné značenie, signalizáciu a osvetlenie komunikácií a verejných priestorov. Pre zimnú údržbu komunikácií by bolo žiadúce zaviesť a ďalej rozširovať postupy a prostriedky s minimálnymi negatívnymi účinkami na životné prostredie, čo sa v súvislosti so solením nie vždy a všade darilo. Z environmentálneho hľadiska bolo však oveľa dôležitejšie **budovanie čistiarní odpadových vôd a kanalizácií**, vo viacerých prípadoch pomocou príspevkov zo Štátneho fondu životného prostredia SR, z ktorého sa prostriedky poskytovali aj na **plynofikáciu obcí** alebo niektorých budov, aby sa znížilo lokálne znečisťovanie ovzdušia.

Pre ochranu a tvorbu životného prostredia mala značný význam **revitalizácia obytných častí viacerých historických centier miest a obnova kultúrnych pamiatok**, i keď objem finančných prostriedkov zo štátneho

rozpočtu a zo štátnych fondov sa na tento účel oproti roku 1989 z cca 1 mld.Sk značne zredukoval. Obnova viacerých kultúrnych pamiatok stagnovala, napríklad v Bratislave, iné sa reštaurovali v rámci súkromného vlastníctva. Pozitívny trend sa udržal v niektorých mestských pamiatkových rezerváciách (napr.Bardejov, Banská Bystrica, Košice, Žilina, Kremnica) a uplatnil v niektorých pamiatkových zónach (napr.Spišské Podhradie), na čom sa výrazne podieľali ich samosprávne orgány. Viaceré kultúrne pamiatky boli po dlhoročnej úprave sprístupnené verejnosti (napríklad Fiľakovský hrad). Pôsobnosť obcí sa orientovala aj na **úpravu a údržbu parkov a alejí**, i keď k zakladaniu nových zatiaľ nedochádzalo.

MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE ZAMERANÉ NA STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Z hľadiska formovania environmentálneho vedomia občanov a ich aktivizácie v prospech zlepšenia životného prostredia, jeho ochrany a tvorby, majú mimoriadny význam **združenia občanov s environmentálnym a podobným zameraním**. Kým do roku 1990 išlo len o niekoľko menších spoločenských organizácií a jednu väčšiu s celoslovenskou pôsobnosťou - Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny (SZOPK), v rokoch 1992-1993 ich už boli desiatky. Vznikli na základe zákona č.83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov a mali všeobecné alebo špecializované poslanie.

Najväčšou mimovládnu organizáciou zameranou na starostlivosť o životné prostredie v SR ostal **Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny**, ktorý vznikol ešte v roku 1969 a vybudoval si organizačnú základňu vo všetkých okresoch, vrátane profesionálnych tajomníkov okresných výborov SZOPK. I keď neskôršie z ekonomických dôvodov tieto platené funkcie a viaceré základné organizácie zanikli, zväz naďalej vyvíjal svoje aktivity na celom Slovensku, zastrešil niekoľko organizačných zložiek (napr. Slovenskú herpetologickú spoločnosť) a významnou mierou prispel k environmentálnej výchove, poznaniu i záchrane mnohých hodnôt. Príspevok zo štátneho rozpočtu 2 500 tis. Sk v roku 1993, ako aj z iných finančných zdrojov, mu umožnil zrealizovať viaceré projekty, vybudovať sieť zariadení na environmentálnu výchovu a vydávať časopis Ekopanoráma.

Ďalšou významnou organizáciou je **Spoločnosť pre trvalo udržateľný život v SR**, so zameraním na hlbšie poznanie vzťahov medzi človekom a prírodou, ľudskou spoločnosťou a jej životným prostredím. Organizácia **Strom života** taktiež zorganizovala množstvo podujatí s environmentálnym zameraním, ktoré uvádza kapitola o environmentálnej výchove a vzdelávaní.

Okrem týchto organizácií činnosti zamerané priamo alebo nepriamo na ochranu životného prostredia vykonávajú ešte **ďalšie mimovládne organizácie**, napríklad:

1. Centrum pre podporu miestneho aktivizmu (CEPA)
Skuteckého 28, 974 00 Banská Bystrica
2. Spolok na ochranu zvierat
P.O.BOX 5, 850 09 Bratislava
3. Batracho-Herpetologická Asociácia
Michalovská 41, 040 11 Košice
4. Slovenský skauting
Karpatská 2, 811 05 Bratislava
5. Zväz skautov maďarskej národnosti v SR
Nám.slobody 1, 929 01 Dunajská Streda
6. Zväz skautov ukrajinskej národnosti
Pedagogická fakulta, 081 16 Prešov
7. DÚHA
Karpatská 1, 811 05 Bratislava
8. AMVET - asociácia pre mládež vo vede a technike v SR
Z. Medveďovej, 851 04 Bratislava
9. Zväz mladých
Pražská 11, 815 73 Bratislava
10. AKADEMOS
Asmolovova 2, 842 25 Bratislava
11. Kresťanskodemokratické združenie ekológov Slovenska
Žabotova 2, 811 04 Bratislava
12. Za Zem
Včelárska 14, 971 01 Prievidza
13. Euro-reťaz
Křížna 2, 931 01 Šamorín

14. Spolok priateľov Medvedieho údolia v Limbachu
Rumančekova 40, 821 01 Bratislava
15. Združenie národných parkov a chránených území Slovenska
Správa TANAP-u, 059 60 Tatranská Lomnica
16. Spoločnosť pre zdravé bývanie EKODEMOS
Púpavová 26, 841 04 Bratislava
17. Spoločnosť Dúhové údolie
1. mája 30, 050 01 Revúca
18. Slovenská speleologická spoločnosť
Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš
19. Speleoklub UK Bratislava
Mlynská dolina 6, 842 15 Bratislava
20. Speleologický klub Červené vrchy
Pobrežná 434, 031 04 Liptovský Mikuláš
21. Združenie mladých priateľov prírody
Komenského 52, 040 01 Košice
22. MANOKI, združenie členov ligy lesnej múdrosti na Slovensku
Stavbárska 36/205b, 821 06 Bratislava
23. Jaskyniarsky speleoklub Malá Fatra
Zámocká 21, 036 01 Martin
24. Kalokagatia - Centrum voľného času
Strelecká 1, 917 01 Trnava
25. Slovenská ekologická spoločnosť - SEKOS pri SAV
Štefánikova 3, 814 34 Bratislava
26. Združenie chatárov a chalupárov Záhoria
Chata č. 71, 908 74 Malé Leváre
27. Poľovnícky ochranný spolok Tribeč
951 77 Kostofany pod Tríbečom 43
28. Karpatské ochranárske združenie altruistov - KOZA
Soblahovská 17, 911 01 Trenčín
29. Spojené trampské osady ochrancov prírody Stupava
Ivanská 69, 820 01 Bratislava
30. Klub Baccara
Športová 15/202, 962 01 Zvolenská Slatina

31. Slovenský zväz zálesákov
Zvolenská 12, 821 09 Bratislava
32. Slovenská spoločnosť pre životné prostredie
Koceľova 15, 815 94 Bratislava
33. Humanita a zdravie pre všetkých
Lubľanská 7, 010 08 Žilina
34. Vážska únia
Pribinova 2, 921 01 Piešťany
35. Občianska iniciatíva Euro-Danube
Záhradnícka 6, 930 01 Šamorín
36. Deti zeme
Andreja Hlinku 11, 960 01 Zvolen
37. Lesoochranárske zoskupenie VLK
Levočská 5, 080 01 Prešov
38. Združenie ochranárov severovýchodného Slovenska PČOLA
Nám. sv. Mikuláša 16, 064 01 Stará Ľubovňa
39. Sloboda zvierat
040 01 Košice
40. SOFRON - Centrum environmentálnej výchovy PF UK
Mlynská dolina B-2, 842 15 Bratislava
41. Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku
S-CHKO Záhorie
Vajanského 17, 901 01 Malacky
42. Východoslovenský ornitologický klub
Zemplínske múzeum, 071 01 Michalovce
43. Spolok priateľov Východných Karpát S-CHKO VK
ČA 19, 066 01 Humenné
44. Ipeľská únia pre ochranu životného prostredia a kultúrnych hodnôt
povodia Ipľa
Hlavné námestie 37, 936 01 Šahy
45. Zväz slovenských vedeckotechnických spoločností
Koceľova 15, 815 94 Bratislava
46. Ecopoint
Belinského 10, 851 01 Bratislava

47. Greenpeace
P.O.BOX 58, 814 99 Bratislava
48. Greenway
P.O.BOX 163, 814 99 Bratislava
49. Regionálne environmentálne centrum (REC)
Klobúčnicka 7, 811 01 Bratislava
50. Ekológia a život
Stárkova 12, 010 01 Žilina

Z **nadácií a fondov sa** aktivizovali napríklad DAPHNE - Nadácia pre aplikovaný environmentálny výskum v Bratislave, Ekologická nadácia Sosna v Košiciach, Fond pre alternatívne energie v Bratislave, Nadácia Ekológia a život v Žiline, Nadácia EnergoCentrum v Bratislave, Nadácia F.J. Turčeka pre krajinnoekologický výskum, výchovu a osvetu v Banskej Bystrici, Nadácia Global Releaf v Banskej Štiavnici, Nadácia Návraty ku krajine v Bratislave, Nadácia Slovenská riečna sieť v Bratislave, Nadácia za Horné Ponitrie v Prievidzi, Nadácia Zelená alternatíva v Piešťanoch, Nadácia Zelená nádej v Prešove, Trenčianska ekologická nadácia TEN 90 v Trenčíne a Nadácia Badena Powella v Banskej Štiavnici.

82

83

92

ROZVOJ STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

PROGRAMY A GRANTY STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

K významným nástrojom environmentálnej politiky patria environmen-
tálne projekty, ktoré boli v rokoch 1992-1993 súčasťou **Štátneho programu starostlivosti o životné prostredie (ŠPSŽP)**. Tento program bol kon-
cipovaný ako otvorený dokument, ktorý je pravidelne doplňovaný a korigo-
vaný tak, aby sa zameriaval na riešenie hlavných environmentálnych prob-
lémov, pričom by mal vychádzať z cieľov stratégie štátnej environmentálnej
politiky. V podstate predstavuje jeden zo základných programov jej realizácie.

Plnenie ŠPSŽP v uvedených rokoch bolo poznamenané zmenami v štát-
nosprávnom usporiadaní ČSFR obdobne, ako ostatné oblasti nášho národ-
ného hospodárstva. Zo štátneho rozpočtu federácie bolo na ŠPSŽP pride-
lené celkom 224 mil. Kčs. V prvom polroku 1992 bolo na základe odporú-
čania **Ekologickej programovej komisie (EPK)** uzavretých celkom
126 zmlúv na riešenie projektov v celkovej hodnote 158,6 mil. Kčs. Z toho
pre riešiteľov zo Slovenskej republiky pripadlo 36 zmlúv v hodnote len
46,6 milióna Kčs.

V druhom polroku 1992, kedy v rámci postupného utlmovania činností
FVŽP bolo na základe príkazných zmlúv medzi FVŽP a republikami prene-
sené podpisové právo na republikových ministrov ŽP, bolo uzatvorených
ďalších 73 zmlúv na riešenie projektov v celkovej hodnote 52,5 mil. Kčs.

Z toho pre riešiteľov SR pripadlo 28 zmlúv v hodnote 29,4 mil. Kčs.

V roku 1992 bolo teda v rámci ŠPSŽP uzatvorených 199 zmlúv v celkovej hodnote 211,1 mil. Kčs. Na Slovenskú republiku pripadlo celkom 64 zmlúv v hodnote 75,758 mil. Kčs, okrem toho niekoľko vedecko-technických projektov z prostriedkov pre vedu a výskum SR v celkovej hodnote 11,89 mil. Kčs.

V rámci Programu starostlivosti o životné prostredie boli v roku 1992 riešené nasledovné projekty orientované úplne alebo čiastočne na environmentálne problémy Slovenskej republiky:

1. Návrh fyzikálno-chemických metód hodnotenia odpadov vrátane odberov,
2. Spracovanie návrhu a realizácie informačného systému o možných zdrojoch veľkých prevádzkových havárií,
3. Metodika hodnotenia ekologickej únosnosti územia,
4. Expertný systém na hodnotenie vplyvov stavieb, činností a technológií na kvalitu ŽP,
5. Systém registrácie a hodnotenia rizika chemikálií z hľadiska ŽP,
6. Informačný systém pre registráciu, testovanie a hodnotenie rizika chemických látok z hľadiska ŽP,
7. Príprava a certifikácia čs. referenčných materiálov polychlórovaných bifenylov,
8. Systém monitorovania stavu lesov,
9. Vytvorenie počítačovo podporovaného IS územného plánovania OÚŽP Veľký Krtíš,
10. Ochrana a ekologické využívanie pôd v ČSFR,
11. Cielený monitoring cudzorodých látok v celom potravinovom reťazci,
12. Sledovanie expozície ľudí cudzorodými látkami a jej dôsledky na zdravie,
13. Koncepcia systému odpadového hospodárstva (k projektu PHARE),
14. Riešenie zberu, odvozu a spracovania TKO,
15. Testovacie zariadenie na termickú úpravu odpadov,
16. Zníženie zaťaženia ŽP vytriedňovaním zberového papiera a odpadového papiera z TKO a minimalizácia spotreby dreva pri stúpajúcom trende výroby papiera a lepeniek,
17. Projektová a legislatívna príprava riešenia problematiky plastových odpadov,
18. Intenzifikovaný spôsob kompostovania komunálnych organických odpadov - overovacia výroba kontinuálnych bioreaktorov,

19. Separovaný zber, zvoz a výkup problémových látok, ich dočasné uskladňovanie a zneškodňovanie v cementárňach,
20. Zabezpečovanie medzinárodných záväzkov ČSFR - hodnotenie znečistenia ovzdušia a jeho globálnych rizík,
21. Vypracovanie metodík hodnotenia emisií a imisií prioritných polutantov,
22. Rozvoj metód na sledovanie genotoxických kontaminantov ovzdušia mestskej aglomerácie,
23. Dobudovanie pilotnej základne pre ekologicky čisté spaľovanie tuhých palív a odpadov,
24. Analýza aerosólov v ovzduší: veľkosť a tvar častíc, morfológia, distribúcia, chemické zloženie a štruktúra,
25. Zhodnotenie záťaže ŽP v okolí tepelnej elektrárne Nováky v dôsledku depozície úletových popolčiekov,
26. Environmentálny program v povodí Dunaja,
27. Návrh racionalizácie spotreby pitnej vody v okrese Prievidza, Žiar nad Hronom a Martin,
28. Ochrana podzemných vôd vodohospodársky významných oblastí Slovenska,
29. Zabezpečenie kvalitatnej pitnej vody pre obyvateľstvo,
30. Experimentálny výskum a návrh opatrení na zníženie poľnohospodárskeho plošného znečistenia povrchových a podzemných vôd,
31. Zlepšenie kvality vody v povodí Dunaja,
32. Zakladanie, obnova, obhospodarovanie a využívanie štruktúr ekologickej stability krajiny,
33. Genofond - biodiverzita - ekologická stabilita,
34. Krajinnoeologické podmienky regionálneho rozvoja Európskeho domu: krajinnoeologické podmienky tvorby, využitia a rozvoja prírodno-sociálno-ekonomických regiónov Slovenska,
35. Únosnosť krajiny v NP Malá Fatra,
36. Ekosozologický výskum a management ohrozených druhov organizmov,
37. Racionálne obhospodarovanie a využívanie územia biosférickej rezervácie Poľana z krajinnoeologických a lesných aspektov,
38. Redukcia znečistenia ŽP z výroby a spotreby energií v SR - demonštračné územie (Brundtlandské mesto - Rajec),

39. Hodnotenie rádiologických dopadov zamorenia lokality z jadrovej elektrárne 1, VI, V2 a návrh opatrení na riešenie,
40. Znižovanie záťaže obyvateľstva expozíciou radónu z podlažia i použitých stavebných materiálov,
41. Starostlivosť o kultúrne dedičstvá sídelných útvarov v krajine,
42. Stanovenie limitov emisií produkovaných mobilnými zdrojmi železničnej a vodnej dopravy, metódy a formy ich kontroly,
43. Zhodnotenie emisného a imisného znečistenia v jednotlivých vrstvách atmosféry, spôsobeného leteckou prevádzkou v ČSFR,
44. Znižovanie negatívnych účinkov cestnej dopravy na ŽP,
45. Spracovanie návrhov zásad a postupov pre hodnotenie vplyvu vybraných dopravných stavieb a zariadení na kvalitu ŽP,
46. Znižovanie hluku z dopravnej prevádzky,
47. Ukladanie a spracovanie RAO vrátane vyhorelých palivových článkov,
48. Sledovanie vzťahu medzi znečisteným prostredím a zdravotným stavom obyvateľstva v oblasti Novák (k projektu PHARE),
49. Cudzorodé látky (4 projekty),
50. Biodegradácia ropných uhľovodíkov a fenolov a výskyt plazmidov rezistencie u baktérií znečisťujúcich ŽP,
51. Ekologicky šetrné hospodárenie v krajine na báze trávnych porastov,
52. Integrácia systémov ekologickej stability ČSFR do Európskej siete EECONET,
53. Riešenie ekologickej situácie v oblasti Stredný Spiš,
54. Ozdravenie lesov v oblasti Jelšava - Lubeník,
55. Stratégia územného rozvoja a usporiadania Slovenska,
56. Ekologická únosnosť - Horná Nitra,
57. Ekologická únosnosť - Žiarska kotlina,
58. Dlhodobé riziká ŽP pre pôdy, sedimenty a podzemné vody v povodí Dunaja,
59. Koncepcia ŽP regiónu Podunajsko,
60. Pôdna mapa a charakteristika pôd povodia Dunaja.

Medzi **vedeckotechnické projekty SKŽP**, riešené z prostriedkov pre vedu a výskum, boli zaradené napríklad tieto:

1. Ekonomické aspekty polohového a gravitačného potenciálu regiónov,

2. Atlas urbanizácie a územného rozvoja,
3. Biologicko - ekologické kritériá územného systému ekologickej stability,
4. Zdokonaľovanie metód krajinnoeologického plánovania LANDEP,
5. Politicko-sociálne dôsledky environmentálnych problémov v súčasných podmienkach Slovenska,
6. Princípy priestorovej organizácie a využitia krajiny - Zásady, pravidlá a metódy novodobého územného plánovania,
7. Systematika kvantitatívnych a kvalitatívnych kritérií pre hodnotenie ŽP v sídlach, sídelných častiach a aglomerovaných sústavách,
8. Synergetika ŽP Slovenska,
9. Generel ochrany a racionalizácie využívania vôd,
10. Vodohospodárske aspekty ekologizácie krajiny,
11. Návrh opatrení na záchranu historického banskoštiavnického vodohospodárskeho systému a komplexné využitie vodného elementu v okolí Banskej Štiavnice,
12. Ekologické a vodohospodárske aspekty využívania geotermálnych vôd,
13. Metódy hodnotenia negatívnych vplyvov environmentálnych rizík a včasného varovania,
14. Integrácia urbanistických a ekologických prístupov pri pretváraní sídiel a zón v procese územného plánovania,
15. Riešenie ekologicko-technických problémov pri zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou - odstraňovanie metánu ako prirodzenej zložky podzemnej vody.

Viacere projekty pokračovali v roku 1993, niektoré sa v tomto roku začali riešiť. Zo začínajúcich išlo o nasledovné projekty:

1. Zásady tvorby a ochrany životného prostredia v územnom, stavebnom a kolaudačnom konaní (LEX-INFO Bratislava),
2. Koncepcia územného rozvoja Slovenska (AUREX Bratislava),
3. Hydroekologické plány + ESPRIT (Podniky povodí),
4. Štátna vodohospodárska bilancia SR (ŠVI Bratislava),
5. Hraničné vody (VÚVH Bratislava a podniky povodí),
6. Vypracovanie metód hodnotenia emisií a imisií prioritných polutantov (CHTF),
7. Vypracovanie podkladov pre bilancovanie emisií v podmienkach SR,

- stanovenie emisných faktorov pre rozhodujúce znečisťujúce látky a technológie (SHMÚ Bratislava),
8. Monitoring prírodného prostredia v krasových oblastiach (k PHARE) - SUOP Bratislava,
 9. Ozdravenie lesov v oblasti Jelšava- Lubeník (LVÚ Zvolen),
 10. Kompletizácia vstupných parametrov pre model DAISY (k PHARE) - VÚZH Bratislava,
 11. Modelovanie prúdenia a kvality povrchových vôd v oblasti Žitného ostrova (k PHARE) - VÚVH Bratislava,
 12. Príprava vstupných dát pre model podzemných vôd Podunajskej nížiny-model SHE (k PHARE)-PFUK Bratislava,
 13. Zlepšenie monitoringu kvality podzemných vôd (k PHARE) - GÚDŠ Bratislava,
 14. Zabezpečenie špecializovaných pracovísk VAK SR pre kontrolu kvality pitnej vody (k PHARE) - VÚVH Bratislava,
 15. Meranie a vyhodnotenie sedimentačných procesov Dunaja v úseku Bratislava-Komárno (k PHARE) - VÚVH Bratislava,
 16. Stanovenie primárnej produkcie fytoplanktónu a stanovenie kyslíkového režimu Dunaja a jeho ramien (k PHARE) - VÚVH Bratislava,
 17. Vývoj a komplexné zhodnotenie jednotných metód pre analytickú kontrolu odpadov - SHMÚ Bratislava,
 18. Vypracovanie návrhu Programu odpadového hospodárstva SR - Kovoprojekta Bratislava,
 19. Zber, recyklácia, regenerácia a zneškodňovanie regulovaných látok (Detox Banská Bystrica),
 20. Vypracovanie informačného systému o pohybe a spotrebe regulovaných látok (STF STU Bratislava),
 21. Ekotoxikologické metódy a stratégia prehodnotenia dopadov na ŽP (ETC - Ivanka pri Dunaji Bratislava),
 22. Podklady ku komplexnému informačnému systému o odpadoch a k formulácii stratégie odpadového hospodárstva SR (k PHARE) - SAŽP Banská Bystrica,
 23. Podporný projekt pre zriadenie ohniskového bodu v zmysle Bazilejského dohovoru a realizácia informačného systému (k PHARE) - SHMÚ Bratislava,
 24. Regionálne územné systémy ekologickej stability (RÚSES) - viacej organizácií,

25. Zabezpečenie referenčných materiálov pre analytickú kontrolu odpadov - (SHMÚ Bratislava),
26. Riešenie ekologickej situácie v oblasti Stredný Spiš (BaÚ SAV Košice),
27. Pôdna mapa a charakteristika pôd povodia Dunaja (PEDOHYG Bratislava),
28. Analýza ekonomických nástrojov pre regulovanie využívania zdrojov vody a ich ochranu (EKOPOR Bratislava),
29. Inventarizácia geotermálnych zdrojov a ich možného využitia na Slovensku (Slovgeoter Bratislava),
30. Rozvoj ekotoxikologických metód (k PHARE) - VÚCHT Bratislava,
31. Prieskum prírodných zdrojov vo vzťahu k životnému prostrediu - styčný bod Slovensko-Maďarsko-Ukrajina (širšie okolie Trebišovskej panvy - Zemplín) - Envigeo Bratislava.

Hodnota týchto projektov dosahovala sumu 36 mil. Sk. Okrem toho išlo o pokračovanie alebo začatie **riešenia niekoľkých vedecko-technických projektov**, napríklad Synergetika ŽP SR (Synergopolis Bratislava), Atlas urbanizácie a územného rozvoja (EURAS Bratislava), Výskum geologických faktorov ŽP (GÚDŠ Bratislava), Výskum nerastných surovín SR (GÚDŠ Bratislava), Geotermálna energia SR (GÚDŠ Bratislava). Pripravili sa návrhy projektov ako napríklad Ekosozologický výskum a management ohrozených druhov organizmov (PFUK Bratislava), Uplatňovanie princípov ekologickej únosnosti pri stanovení ekologických regulatívov územného rozvoja (EKOTRUST Banská Štiavnica), Analytická štúdia právnych aspektov ochrany prírody ako súčasť starostlivosti o životné prostredie, atď. Pre rok 1994 sa plánovalo na environmentálne projekty 31 650 tis. Sk a na vedecko-technické projekty zamerané na životné prostredie 38 754 tis. Sk, z toho 31 804 tis. Sk na pokračovanie riešenia projektov z predchádzajúcich rokov a 6 950 tis. Sk na nové projekty.

Pre funkčnosť grantového systému s pôsobnosťou v SR sa vytvorili zodpovedajúce inštitucionálne predpoklady - **Grantová agentúra pre vedu (GAV) a Grantová agentúra pre techniku (GAT)** - obe s rozsiahlou sieťou posudzovateľských komisií.

GAV a GAT registrovali 219 projektov zaradených do 10 problémových okruhov, ktoré na pracoviskách VŠ, SAV a ostatnej vedeckovýskumnej základne SR riešili problematiku ochrany a tvorby životného prostredia.

Najväčší počet, t.j. 43 projektov, (cca 20 % z celkového počtu 219) bolo zameraných na riešenie 4. okruhu problémov "Ekologizácie priestorovej

organizácie krajiny". Pracoviská SAV, VŠ a ostatnej WZ SR sa na riešení tohto okruhu podieľajú takmer rovnakým počtom projektov(13,18,12).

Najmenší záujem bol o problematiku 3. okruhu - Environmentálna legislatíva a ekonomika (necelé 1 % projektov), ktorého riešenie zabezpečovali len dvoma projektami na pracovisku rezortu pôdohospodárstva SR. Približne rovnaký počet projektov (14 - 16 %) riešil problematiku 7. okruhu Biologicko-ekologické problémy ochrany prírody, 8. okruhu - Technológie a prírodné zdroje, 9. okruhu - Ekologizácia technologických procesov a odpady a 10. okruhu - Negatívny vplyv faktorov životného prostredia na človeka a zvieru.

Pracoviská VŠ pokrývali problémový okruh 8. počtom 21 projektov. Podobná situácia bola aj v riešení oblastí zaradených do okruhu 9. Dominovali tu hlavne pracoviská vysokých škôl a odvetvových rezortov technického zamerania. Pracoviská SAV problematiku týchto dvoch okruhov pokrývali najnižším počtom úloh. Opačný stav bol v oblasti zahrnutej do problémového okruhu 10., kde pracoviská VŠ počtom 17 projektov a pracoviská SAV 14 projektami riešili problematiku negatívneho vplyvu faktorov životného prostredia na človeka a zvieru.

Druhá polovica problémových okruhov (1, 2, 5, 6) bola zabezpečovaná projektami pomerne slabšie. Okruh 6. - Regionálne ekologické problémy (Dunaj, stresové oblasti) zabezpečili riešením 18 projektov (8 % celkového počtu projektov) najmä na pracoviskách SAV a MŠV SR. Okruh 5. - Ekologická stabilita a únosnosť riešil iba 5 % projektov a okruh 2. - Ekologizácia spoločenského vedomia viazal 4 % grantov zo SAV a MŠV SR. Na riešení grantov okruhu 1. - Integrovaný informačný systém sa v rozsahu 3 % podieľali najmä pracoviská VŠ.

Celkove je možné z 219 projektov, ktoré sú zamerané na riešenie problematiky životného prostredia zaradiť do priorit štátnej environmentálnej politiky len 164 projektov, čo predstavuje 75 % z celkového počtu projektov.

*Počty riešených projektov vedy a techniky v pôsobnosti MŠV SR,
ktoré je možné jednoznačne zaradiť do priorit I.-V.
Stratégie štátnej environmentálnej politiky*

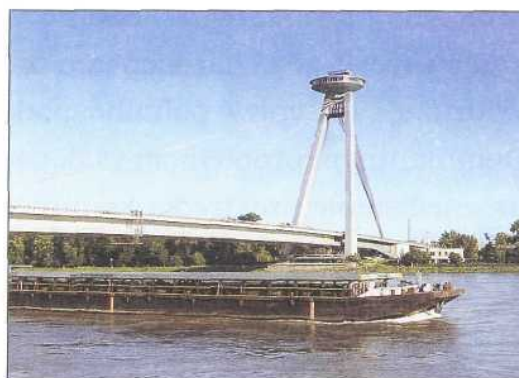
Priorita	Počty projektov	% vyjadrenie počtu projektov k celkovému počtu 219 projektov
I.	34	16
II.	18	8
III.	8	4
IV.	37	17
V.	67	30
Spolu	164	75 %

Prehľad počtu projektov vedy a techniky v pôsobnosti MŠV SR, riešiacich problematiku životného prostredia (stav r. 1993)

Problémové okruhy	SAV	vŠ	Ostatná WZSR	Spolu
1. Integrovaný informačný systém životného prostredia a monitoringu	0	3	3	6
2. Ekologizácia spoločenského vedomia	4	3	1	8
3. Environmentálna legislatíva a ekonomika	0	0	2	2
4. Ekologizácia priestorovej organizácie krajiny	13	18	12	43
5. Ekologická stabilita a únosnosť krajiny	6	5	1	12
6. Regionálne environmentálne problémy Slovenska	11	5	2	18
7. Biologicko - ekologické problémy ochrany prírody	15	14	2	31
8. Technológie a prírodné zdroje	1	21	13	35
9. Ekologizácia technologických procesov a odpady	1	14	17	32
10. Negatívny vplyv faktorov životného prostredia na človeka a zvieratá	14	17	1	32
Spolu	65	100	54	219

93

94

STRATÉGIA ŠTÁTNEJ ENVIRONMENTÁLNEJ POLITIKY

Návrh prvej **Stratégie, zásad a priorít štátnej environmentálnej politiky** schválila vláda SR dňa 7. septembra 1993 uznesením č. 619 a Národná rada SR všetkými hlasmi 18. novembra 1993 uznesením č. 339. Stratégia vychádza zo zhodnotenia súčasnej environmentálnej situácie v Slovenskej republike a vo svete, teda z určitých vnútorných a vonkajších podmienok, objektivizovaných v medzirezortnom pripomienkovom konaní, odborníkmi, miestnymi orgánmi štátnej správy, inštitúciami a združeniami občanov, dvakrát až na úrovni vlády SR a nakoniec na úrovni Národnej rady SR a jej výborov.

Pod **VNÚTORNÝMI PODMIENKAMI** chápeme celkový zhoršený stav životného prostredia SR a jeho nežiadúci vplyv, najmä na vek a zdravie ľudí, ako výsledku:

- rozsiahleho priebežného znečisťovania zložiek prírody a vnášania cudzorodých látok do potravinového reťazca,
- dlhodobej a pretrvávajúcej nešetrnej exploatácie prírodných zdrojov a hromadenia nevyužitých odpadov,
- nedomyslených zásahov do krajiny a ekosystémov v nej.

Hlavnou príčinou týchto nežiadúcich javov je deformácia štruktúry slovenského hospodárstva, jeho úroveň charakterizovaná vysokou energetickou a surovinovou náročnosťou, zastaralosťou technológií a infraštruktúry. Pridružuje sa vplyv poľnohospodárstva, chemizácia a zaostalá doprava. Dominantným problémom však ostáva energetika, niektoré druhy priemyslu, znečistenie prostredia komunálnou sférou a celkove spôsob života.

Hlavnou brzdou odstránenia týchto negatívnych javov je nepriaznivá ekonomická situácia štátu, obcí a viacerých podnikov; nedostatok finančných zdrojov na realizáciu nápravných i preventívnych opatrení. Pretrváva pomalé vytváranie takých systémov a nástrojov rozvoja, ktoré by dokázali predchádzať poškodzovaniu životného prostredia, zároveň riešiť nahromadené environmentálne problémy, vo viacerých prípadoch nazývané často aj "starou záťažou" bez poznania alebo možnosti postihu ich pôvodcu.

Pod **VONKAJŠÍMI PODMIENKAMI** sa myslí stav životného prostredia v Európe i v globálnom meradle, vývoj starostlivosti o životné prostredie v okolitých štátoch, na úrovni európskych i svetových integračných zoskupení, hlavne v rámci OSN a Európskej únie. Schválená **Stratégia environmentálnej politiky SR** sa preto opiera najmä o dokumenty Konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji (Rio 1992), osobitne **Agendu 21**. Ďalej vychádza z **Environmentálneho akčného programu pre Strednú a Východnú Európu (Luzern '93)** a **Stratégie trvalé udržateľného života**, vypracovanej IUCN. Rešpektuje a uplatňuje pritom záväzky vyplývajúce pre SR z medzinárodných dohovorov s environmentálnym zameraním, ako aj dohôd širšieho zamerania, ku ktorým pristúpila. Ide napríklad o **Listinu základných práv a slobôd (či.35)**, premietnutú aj do Ústavy SR, alebo **Európsku dohodu o pridružení SR k Európskej únii (či. 81)**.

Podľa Stratégie rozvoj starostlivosti o životné prostredie v SR, ako neoddeliteľnej súčasti celkového rozvoja spoločnosti, jej ekonomických a sociálnych potrieb, závisí od:

- a) predchádzania vzniku hlavných príčin poškodzovania životného prostredia,
- b) odstraňovania jestvujúcich hlavných príčin a negatívnych dôsledkov poškodzovania životného prostredia.

Predchádzanie vzniku príčin poškodzovania životného prostredia sa predovšetkým viaže na:

- začatie reštrukturalizácie podnikov s energeticky a surovinovo náročnou výrobou a zmenu výrobných programov podnikov, ktoré sa vyznačujú výraznou environmentálnou zadĺženosťou, značnou alebo úplnou platobnou neschopnosťou, smerujúcich k likvidácii, na podniky s environmentálne vyhovujúcou výrobou, vyšším podielom spracovania a finalizácie, výraznejším zhodnotením práce a schopnosti ľudí,
- vytvorenie podmienok aj u prosperujúcich podnikov a v komunálnej sfére na zníženie produkcie odpadov, na ich spracúvanie a zneškodňovanie, ďalej na úsporu energie a surovín, minimalizovanie negatívnych vplyvov na životné prostredie, najmä na neznečisťovanie ovzdušia, vody a pôdy; v mnohých prípadoch však ide práve o podniky s energeticky a surovinovo náročnou výrobou, stabilizujúcich hospodárstvo SR, čím vzniká "začarovaný kruh",

- rozvoj výroby a služieb zameraných na starostlivosť o životné prostredie, zvýšenie podielu na nej malými a strednými podnikateľskými subjektami, podnikmi postihnutými konverziou zbrojného priemyslu, ale aj obcami, rozpočtovými a príspevkovými organizáciami,
- napojenie SR na nové svetové zdroje surovín a energie, zavedenie opatrení na ich úsporu a na budovanie zariadení na výrobu elektrickej energie a tepla z environmentálne vyhovujúcejších a netradičných energetických zdrojov, i keď zrejme ešte dlho budú mať len doplnkový význam,
- pomoc zaostalým a nezamestnanosťou výrazne postihnutým regiónom a mestám v riešení problémov ich životného prostredia, vrátane zastavenia z toho vyplývajúcich devastačných procesov, okrem toho osobitne deviatim zdravotne závadným oblastiam so silne až extrémne narušeným prostredím,
- zmodernizovanie dopravy, zníženie jej negatívnych vplyvov na životné prostredie priamo alebo odľahčením niektorých zaťažených komunikácií,
- riešenie recyklácie obalov, zavádzanie energeticky a surovinovo nenáročných spotrebičov, povinné označovanie škodlivosti výrobkov a nákladov spojených s ich likvidáciou na nich, s tým že tieto náklady by nemal znášať len spotrebiteľ,
- uplatňovanie zvýšenej ochrany a racionálneho využívania prírodných zdrojov a ekologicky stabilných území, ako aj kontroly používania zdraviuškodlivých látok najhoršie vplývajúcich na vek a zdravie ľudí **(zavedenie systému environmentálnej bezpečnosti a environmentálneho managementu).**

Odstraňovanie hlavných príčin a negatívnych dôsledkov poškodzovania životného prostredia sa viaže najmä na:

- dobudovanie sústavy čistiarní odpadových vôd a kanalizačných sietí, vyhovujúcich spaľovní a zariadení na zachytávanie emisií vo výrobnej a komunálnej sfére z finančných zdrojov regiónov, podnikov a fondov, avšak s podporou štátu len tam, kde hrozí havarijný stav, riešia sa environmentálne problémy celoslovenského významu alebo vybraných regiónov s mimoriadne zlou situáciou,

- vybudovanie zariadení na triedenie, recykláciu a zneškodňovanie odpadov, osobitne nebezpečných odpadov a rádioaktívnych odpadov z jadrovoenergetického komplexu a z neelektrárenských prevádzok v priemysle a zdravotníctve,
- zabezpečenie dostatku pitnej a technickej vody v 16 oblastiach s deficitom vody, eliminovanie hlavných zdrojov znečisťovania vôd v nich, celkove zachytávanie a spomaľovanie odtoku vôd zo "Strechy Európy", zlepšenie ich kvality a využitia,
- revitalizovanie mestskej a rurálnej krajiny, najmä jej oživenie tam, kde už boli eliminované zdroje a faktory poškodzujúce životné prostredie.

Zhruba na základe takejto **ORIENTÁCIE STRATÉGIE ŠTÁTNEJ ENVIRONMENTÁLNEJ POLITIKY** je formulovaných jej 70 krátkodobých cieľov do roku 1996, ďalej 59 strednodobých cieľov do rokov 2000 až 2010 a 33 všeobecných a parciálnych dlhodobých cieľov do roku 2030 i dlhšie.

Krátkodobé ciele sa zameriavajú na vytvorenie a zavedenie systémov a opatrení umožňujúcich realizáciu strednodobých cieľov a na eliminovanie rizík bezprostredne ohrozujúcich zdravie ľudí.

Strednodobé ciele sa orientujú na spomalenie degradačných procesov a zastavenie nepriaznivých dopadov poškodeného životného prostredia na zdravie ľudí, odvrátenie činností, ktoré by zvýšili jeho zaťaženosť oproti súčasnému stavu.

Dlhodobé ciele vedú k zásadným pozitívnym zmenám v celom životnom prostredí a k dosiahnutiu trvale udržateľného rozvoja.

Stratégiu určuje nasledovných **5 odvetvovo orientovaných priorít** na celé obdobie jej platnosti:

- I. Ochrana ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami a globálna environmentálna bezpečnosť.
- II. Zabezpečenie dostatku pitnej vody a zníženie znečistenia ostatných vôd pod prípustnú mieru.
- III. Ochrana pôdy pred degradáciou a zabezpečenie nezávadnosti potravín a ostatných výrobkov.
- IV. Minimalizácia vzniku, využívanie a správne zneškodňovanie odpadov.
- V. Zachovanie biologickej rozmanitosti, ochrana a racionálne využívanie prírodných zdrojov a optimalizácia priestorovej štruktúry a využívania krajiny.

Realizáciu stratégie štátnej environmentálnej politiky súhrnne podmieňuje uplatňovanie a dodržiavanie týchto **DESAŤ ZÁSAD ŠTÁTNEJ ENVIRONMENTÁLNEJ POLITIKY**, ktoré by mali tvoriť základ aj environmentálnej výchovy:

1. **preferovanie preventívnych opatrení nad nápravnými**, prenesenie ťažiska z odstraňovania následkov poškodzovania životného prostredia na odstraňovanie jeho príčin, čo si vyžiada zmenu prístupov vo všetkých odvetviach i zaužívaného spôsobu života spoločnosti,
2. **uplatňovanie štátnej environmentálnej politiky vo všetkých odvetviach hospodárstva i v zainteresovanej terciálnej sfére** a zavedenie starostlivosti o životné prostredie ako samozrejmej súčasti ich koncepcií, postupov a opatrení, štátna environmentálna politika má prierezový charakter a nemôže ostať úlohou jedného rezortu,
3. **chápanie riešenia environmentálnych problémov ako riešenia ekonomických problémov spoločnosti**, stav životného prostredia je odrazom ekonomiky a opačne,
4. **uvedomenie, že zodpovednosť voči budúcim generáciám za životné prostredie nesie terajšia spoločnosť** a neprenášame zodpovednosti za nepriaznivý stav životného prostredia a jeho nežiadúce vplyvy len na predchádzajúce generácie, nie je len dedičstvom z dávnej alebo nedávnej minulosti, ale i prejavom súčasnosti,
5. **riešenie problémov životného prostredia komplexne pri systémovej odstraňovaní synergického pôsobenia vzniknutých i vznikajúcich znečisťujúcich látok a ostatných negatívnych faktorov**, napriek potrebám parciálneho riešenia problémov životného prostredia, uvedomenie si ich prepojenia a závislosti v priestore a v čase, ich miesta v mozaike vytvárajúcej celkový obraz životného prostredia Slovenskej republiky,
6. **uhrádzanie výdavkov spojených s odstraňovaním znečistenia alebo poškodenia životného prostredia jeho znečisťovateľom alebo poškodzovateľom**,
7. pri zásahoch do životného prostredia **posudzovanie ich vplyvov a dopadov na zdravie ľudí, krajinu, zložky životného prostredia a ohrozenosť organizmov, zvažovanie neoceniteľnosti hodnôt prírodného a kultúrneho dedičstva a jeho nenahraditeľnosti**, vy-

čerpatelnosti neobnoviteľných a racionálnejšieho využívania obnoviteľných prírodných zdrojov, momentálny zisk nesmie viesť k niekoľkonásobne vyšším výdavkom v blízkej budúcnosti alebo k nenávratným stratám,

8. **považovanie starostlivosti o životné prostredie za jednu zo základných podmienok zastavenia nepriaznivého trendu vývoja zdravotného stavu obyvateľstva, dôslednou prevenciou znižovanie nárokov na terapiu,**
9. **zavedenie prístupu k lesom ako k hlavnému ekostabilizačnému faktoru v krajine a k pôde ako k zložke životného prostredia, podmieňujúcej biologickú rôznorodosť, výživu a existenciu života, presunutie ťažiska z ochrany výmery pôdneho fondu na ochranu kvality pôdy a lesa, pričom produkčnú funkciu pôdy a lesa chápať ako súčasť ich environmentálnej funkcie,**
10. **uplatnenie úcty k životu, ku všetkým jeho formám a ku všetkým prírodným a kultúrnym hodnotám, ani vlastnícke právo neoprávňuje vlastníka na poškodzovanie a ničenie týchto hodnôt a na znečisťovanie životného prostredia nad mieru ustanovenú zákonmi, po stáročia nemalo a nemôže mať prioritu pred verejným právom - životné prostredie jednotlivca je súčasťou životného prostredia všetkých.**

Celkove 160 cieľov (viacerých odstupňovaných v príslušnej problematike) a na ne nadväzujúcich programov, projektov a opatrení environmentálnej politiky SR možno zhrnúť do 4 blokov:

I. blok - environmentálna politika v ochrane ovzdušia, vôd a pred rizikovými faktormi, v jadrovej bezpečnosti a odpadovom hospodárstve (environmentálnej bezpečnosti),

II. blok - environmentálna politika v ochrane prírody a krajiny, územnom rozvoji, ochrane a využívaní horninového prostredia, pôdy a lesa,

III. blok - environmentálna politika v ekonomike,

IV. blok - environmentálna politika vo výchove, vzdelávaní, verejnej informovanosti, organizácii, riadení a koordinácii starostlivosti o životné prostredie.

Na realizáciu cieľov, ktoré zohľadňujú odvetvový i regionálny prístup, je v prvom rade v celej spoločnosti potrebné:

1. formulovať a realizovať z pozície hospodárskych rezortov, regionálnych štruktúr, obcí a podnikov environmentálne prijateľné investičné technické a iné zámery; stratégia environmentálnej politiky SR by sa mala premietnuť do environmentálnych koncepcií alebo environmentálnych akčných programov príslušných hospodárskych odvetví, regiónov, obcí i podnikov;
2. vytvoriť lepšie spoločenské a organizačné podmienky a dostatočné podnikateľské i štátne finančné zdroje s využitím aj zahraničnej pomoci (len v rezorte MŽP SR sa znížil rozpočet z 2,3 mld Kčs v roku 1992 na 1,1 mld Sk v roku 1994), zavádzať aj nízkonákladové možnosti ich dosiahnutia;
3. podstatne zvýšiť environmentálne vedomie všetkých skupín obyvateľstva a ich angažovanosť za lepšie životné prostredie, zaviesť a uplatniť také právne a ekonomické nástroje, ktoré by napomohli urýchleniu procesu transformácie, prepojene v ekonomickej, environmentálnej a sociálnej oblasti, a tým vytvorenie podmienok pre pristúpenie SR do Európskej únie.

V zmysle Stratégie vo vzťahu k ekonomike pôjde v prvom rade o:

- uplatnenie návratnosti finančných prostriedkov vydávaných na životné prostredie zriadením tzv. otočného fondu,
- zavedenie harmonizovaného systému tvorby a využívania štátneho rozpočtu SR a štátnych fondov vynakladaných na ochranu a tvorbu životného prostredia SR (environmentálneho plánovania),
- vytvorenie a zavedenie environmentálneho auditu podnikov a doriešenie environmentálnej zadĺženosti v privatizácii,
- zavedenie environmentálnych parametrov do daňovej sústavy,
- vypracovanie koncepcie finančnej politiky v oblasti životného prostredia a iniciovanie vytvárania obecných fondov životného prostredia a rezervných fondov životného prostredia podnikov,
- zavedenie takého systému oceňovania prírodných zdrojov, ktorý bude zahŕňať aj ich environmentálnu hodnotu a náklady spojené s ich štátnou ochranou,
- vypracovanie a zavedenie systému zvýhodnenia výrobcov environmentálnych výrobkov) systému vyhodnocovania environmentálnej ujmy a environmentálnej bezpečnosti.

Okrem tvorby a uplatnenia právnych nástrojov na zavedenie ekonomických nástrojov, treba vytvoriť primerané podmienky právnej ochrany životného prostredia a jeho zložiek (na predchádzanie vzniku príčin poškodenia životného prostredia), a to v súlade s environmentálnym právom v rámci Európskej únie.

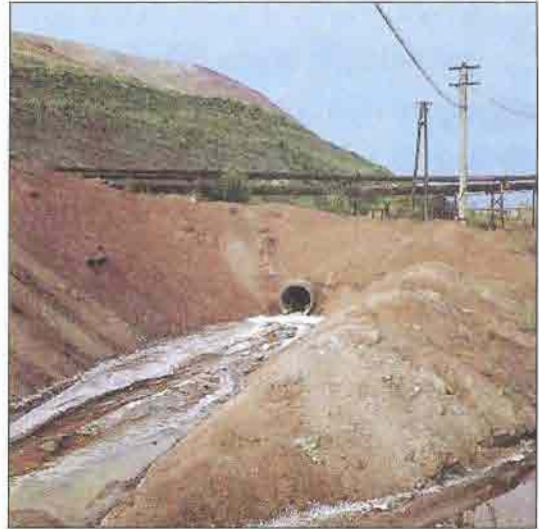
Celkove by sa na ekonomické, sociálne a environmentálne podmienky Slovenskej republiky mala rozpracovať **Agenda 21**. Túto úlohu si vytýčila Slovenská komisia pre trvalo udržateľný rozvoj, ktorá vznikla 15. septembra 1993 pri Ministerstve zahraničných vecí SR. Táto komisia však nedosahuje postavenie obdobných komisií v iných štátoch, vedených predsedami alebo podpredsedami vlád, prípadne ministrami. Možno predpokladať, že rastom významu **Agendy 21** vo svete, jej rozpracovaním do národných stratégií a programov trvalo udržateľného rozvoja a povinnosťou účastníckych štátov UNCED (Rio de Janeiro '92) predkladať správy o implementácii tohto významného dokumentu **Komissii pre trvalo udržateľný rozvoj pri OSN v New Yorku**, dôjde k transformácii **Slovenskej komisie pre trvalo udržateľný rozvoj** do takej miery, že sa stane stálym poradným orgánom vlády SR s výraznou pôsobnosťou a možnosťou presadzovať princípy a úlohy trvalo udržateľného rozvoja v hospodárskych, sociálnych a environmentálnych odvetviach na celom území Slovenskej republiky.

V zmysle Agendy 21 však je podstatné, aby sa pochopilo a dokázalo vniesť do života všetkých jej 40 častí, ktoré obsahujú sociálne a ekonomické dimenzie trvalo udržateľného rozvoja, ochranu a racionálne využívanie zdrojov, posilňovanie postavenia veľkých skupín obyvateľstva (žien, mládeže, mimovládnych organizácií, samospráv, vedecko-technickej obce, poľnohospodárov, odborov, pracovníkov obchodu a priemyslu, atď.) v prospech takéhoto rozvoja a námety na prostriedky jej realizácie.

Agenda 21 spolu s Deklaráciou z Rio de Janeira ukazujú reálne východisko pokroku pre ľudstvo v 21. storočí až celom 3. tisícročí. Je na každom z nás, aby sme si toto východisko osvojili a postupovali spolu s ostatnými smerom, ktorý vedie k racionalite, trvalo udržateľnej produkcii a spotrebe, k trvalo udržateľnému rozvoju a k trvalo udržateľnému životu na Slovensku, v Európe i na celej Zemi.

95

96

97

98

99

100